

Светлозар Влайков

АСПЕКТИ НА АНТОНИМНИТЕ ВЗАИМОВРЪЗКИ МЕЖДУ ПОСТОЯННИТЕ СРАВНЕНИЯ ОТ СТАРОБЪЛГАРСКИ И СТАРОРУСКИ ЕЗИК (XI – XIV В.)

Постоянните сравнения (става дума за сравнения от типа рикати *как* *левъ*, *нищезнүти* *как* *дълъгъ*, *процвъсти* *как* *фүниѣ* и др.) са фразеологични единици, които се характеризират с твърде висок коефициент на употреба в старобългарския и староруския език (по-нататък СБ и СР) от XI – XIV в.¹ Явявайки се елементи от езиковата система, те трябва да бъдат анализирани, като се има предвид функционирането им по двете координатни оси на тази система — синтагматичната и парадигматичната. В предложената статия е направен опит да се посочат особеностите на един от аспектите на парадигматичната експликация на постоянните сравнения (по-нататък ПС) — антонимните взаимовръзки помежду им.

Този аспект от семантиката на езика има своите основания в начина на възприемане на света от човека, в неговата философия. Съществуването на противоположни категории както в микро-, така и в макрокосмоса е занимавало човешкия ум още от древни времена. Така например китайският философ Лао-дзъ в VI в. пр. Хр. разработва дуалистичното учение за световната и органична първооснова. Според него тя се състои от две противодействащи си, противоборстващи сили — Ианг и Ин.

Проблемът за противоположностите заема важно място и в старогръцката философия. С него се занимават Зенон Елейски, Аристотел, Платон, Плотин, Прокъл.

За християнството той също е един от основните. Противопологането тук е не само по оста 'земен, материален свят' — 'небесен, свръхестествен', но и в самия материален свят: „Логос дава бытию, природе и жизни двойственный характер, вносит полярность, а в органическую природу — двуполость“². В този факт на съвместяване на противоположностите, в раждането и тъждеството им е скрита онази дълбока тайна, която все още не може да бъде напълно осъзната от човека³. Системата от противоположности обхваща всички сфери на Битието — божествената, космическата, човешката, всички прояви на природата и живота. Този диализъм е заложен още в демиургичния процес, когато възникват противоположностите: небе — земя, хаос — космос, светлина — мрак; Бог (творец) — творение, Бог — свят, Бог — човек, човек — свят; тяло — душа, външен

свят — вътрешен свят; растителен — животински свят; човек — растителен и животински свят и т. н.⁴

Именно диадизмът като един от основните аспекти на християнската философия обуславя честото използване на антонимични конструкции в текстовете на СБ и СР литература, респ. в СБ и СР език.

ПС в качеството си на едно от най-употребяваните художествено-изобразителни средства също представят примери за антонимни взаимовръзки.

В чисто лингвистичен план изследвачите са отделили нужното внимание на антонимията както на ниво лексикология, така и на ниво фразеология. Затова тук ще цитираме само тези от мненията, които съответствуват на спецификата на анализирания материал — специфика, заставяща ни да се придържаме именно към долупосочените възгледи.

Антонимите в „Теория на семиотиката“ на У. Еко са назовани „противоречиви семантични полета“ и определени като „двойки от опозиции, образуващи една семантична ос“⁵.

А според Е. Дограмаджиева „опозицията се гради върху наличието на интегрален и диференциален признак в съпоставяните членове“⁶.

На ниво фразеология антонимните взаимоотношения според нас са дефинирани сравнително най-пълно от А. Кунин: „Фразеологическите антоними — это кореферентные фразеологизмы, относящиеся к одному грамматическому классу, частично совпадающие или полностью не совпадающие по лексическому составу, имеющие общий семантический компонент при наличии полярных значений и различающиеся или совпадающие в стилистическом отношении“⁷.

Изводът е валиден и за антонимните взаимовръзки между ПС в съвременния български и съвременния руски език, макар да не го откриваме в абсолютно същия вид в определенията на В. Кювлиева и В. М. Оголцев. И у двамата дефинициите за ПС-антоними в основната си част се покриват. Както В. Кювлиева, така и В. М. Оголцев смятат, че антонимни отношения възникват тогава, когато свързващите компоненти (според терминологията на В. Кювлиева) или елемент С (според терминологията на В. Оголцев) представят противоположни понятия, напр. *дебел* като бъчва — *слаб* като вейка; как спичка (*тонкий*) — как бочка (*толстый*)⁸.

Според нас подобен извод не е съвсем пълен и би могъл да се отнесе също така и към еталоните (или елемент В), тъй като те също представят противоположни понятия, срв. *бъчва* — *вейка* (обща семантична ос 'размер'). Противопологането на еталоните се явява следствие от реализираната съчетаемост на компонентите С (*tert. compar.*).

Ако в план съвременен език проблемите на антонимията при ПС са доста ясно дефинирани, а в по-голямата си част и решени, то не е така просто да им се даде ясен и категоричен отговор в план СБ и СР език.

„Виновна“ за това е тяхната специфика, а именно функционирането им в езика като образи-символи, които имат за основа определен религиозен светоглед⁹.

Разбира се, когато говорим за „антонимни двойки“ при средновековните ПС, трябва да направим уговорката (тъй като става дума за понятия, т. е. за семантика), че имаме работа не с жива реч, а с книжовната форма на езика, форма, изпитваща огромното влияние на християнската философия, етика, морал. В такъв случай бихме могли да твърдим, че при повечето ПС става дума за антонимни взаимоотношения между философско-богословски понятия и категории, а не между предмети и явления от конкретния бит. Така че анализът на тези взаимоотношения не трябва да се ограничава само с първото ниво на информация, което експлицира семантични връзки между конкретни признаци на предмети и явления, напр. **аки окоште колкватиса — ако градъ** (на горк) 'стоя здраво', **ако гора неподвижнѣша, ако основаніе крѣпко** реализират противопоставяне по признаците 'колебание' — 'твърдост'. Този анализ трябва да се развие и в следващия, философско-богословския аспект на подобно противопоставяне — 'нечестивите, грешните хора' — 'праведниците'.

Различният брой информационни нива представя една съществена отлика на средновековния от съвременния език. Именно двуаспектността на информацията, обусловена от посочените екстралингвистични фактори, е причината някои от тези опозиции да звучат съвсем странно за съвременния читател, невладеещ кода на средновековната знакова система, срв.:

ако трава /исъхнуѣти/, ако риза	—	ако градъ на горк, ако гора
/цветъшати/, ако сѣнь /прѣходити/		неподвижна, ако основаніе крѣпко
1. преходност, нетрайност	—	1. вечност
2. земен, материален свят		2. Божествен, иреален свят
ако мѣтатръ	—	ако мѣченикъ
1. порочност	—	1. непорочност
2. грешник		2. праведник
ако змиа /мждръ/	—	аки животъна бесловесънага,
		ако скотъ несмыслени, ако
		мъска, ако конь
1. разум	—	1. безумие
2. апостолите		2. нечестивците, еретиците
ако елень /къ источникъмъ вѣд-	—	ако скниа /въ бѣрнии/, ако
нѣиимъ/, ако лествица, акы маг-		пси /на своа блевотини/
нит		
1. стремеж към познание	—	1. невежество
2. праведност		2. греховност

Ще илюстрираме тези свои мисли с по-подробен анализ на един пример. В антонимната двойка **яко киноградъ, яко дръкво /саждено при изходницихъ водъ/, процъести яко кринъ, яко лоза доброплодна, яко маслина плодовита, процъетити яко финиѣ, процъести яко цвѣтъ благоуханьши — яко поустыни** първата част е представена от ПС с образи-символи 'растения', а втората — с образ-символ 'място, където такива растения няма'. Процъфтяването на тези растения е свързано с наличието на вода (дори в ПС **яко дръкво** това изрично е посочено: **саждено при изходницихъ водъ**), а запустението е свързано с липсата на вода. Т. е. на първото информационно ниво двете противоположни по семантика групи лежат на общата семантична ос — понятието 'вода'. Това обаче е само външната страна на противопоставянето. Второто информационно ниво ни представя антонимните взаимоотношения между понятията, назоваващи праведниците — тези, които са приели Божественото учение (водата), и тези, които не са отворили сърцата си за него — езичниците, грешниците. Общата семантична ос е 'вярата в Бога'.

Следователно при антонимията на една голяма част от средновековните ПС можем да говорим за наличието на две семантични оси, които вървят успоредно, но лежат в различни плоскости — 1) конкретен библейски бит, заобикаляща среда, и 2) философско-религиозна. В разгледания пример това са: I семантична ос — понятието 'вода', и II семантична ос — понятието 'вяра в Бога'.

Отчитайки примата на религиозния аспект в начина на мислене от онази епоха, бихме могли да твърдим, че тези две семантични оси се намират и в **йерархична зависимост** помежду си. Първата лежи на по-ниското ниво — това, което е достъпно за по-широката аудитория (средновековния слушател). Втората е предназначена за по-просветената (т. е. потесен кръг от хора), а именно — средновековния читател.

Изложените дотук факти за спецификата на антонимните взаимоотношения между средновековните ПС дават основание и за един друг извод. За разлика от съвременния език, където антонимията между ПС се формира като следствие от противопологането на лексемите, явяващи се пръв компонент в ПС¹⁰ (т. е. *tert. compar.*), в средновековния език антонимните двойки ПС експлицират диалектически противоположни понятия — елементи от християнската философия, които се реализират чрез образи-символи. С други думи, в антонимни отношения влизат еталоните, които според нас са най-съществен компонент от структурата на ПС.

Специфичност, или по-скоро комплицираност, на тези взаимовръзки откриваме не само в рамките на една антонимна двойка, но така също и между някои отделни двойки. Подобен пример ни представят опозициите

ИАКО ДЪЖДЪ, ИАКО ИСТОЧНИКЪ, ИАКО ИНИИ
ИАКО КАПАЛА, ИАКО ШЕЛАКЪ, ИАКО РОСА, АКЪИ
СТЪРАМИ

'съживяване, сътворяване'

И

ИАКО ВИНОГРАДЪ, ИАКО ДРЪВКО /саждено
при изходицихъ водъ/, процъсти иако
крингъ, иако лоза докроплодна, иако
маслина плодовица, процъстити иако
финиѣ, процъсти иако цвѣтъ благо-
оуханьгъи

'благодат'

— АКЪИ БОУРЪК, ИАКО КОДА, ИАКО ОГНЪ,
ИАКО ПЛАМЕНЪ

'унищожение, разрушение'

— ИАКО ПОУСТЪНИИ

'запустение'

Първите компоненти на тези опозиции са, от една страна, синонимно свързани чрез архисемата 'благодат', но от друга, са и антонимно противопоставени чрез номинирането на противоположните понятия 'горе' — 'долу', т. е. (втората семантична ос) 'Божествено' — 'земно'. Това е така, защото първите ПС (ИАКО ДЪЖДЪ, ИАКО ИНИИ и т. н.) символизират Божията благодат, която идва 'отгоре', а вторите — резултатите от действието на тази благодат, които поникват 'отдолу' и са устремени 'нагоре'.

Многозначността на средновековните ПС е причина и за друга особеност на тяхната антонимия. Използуването на повече от един признак на понятието, назовано от думата-еталон, в някои случаи води до съчетаването на този компонент с лексеми, реализиращи *tert. compar.*, които се намират в антонимни отношения помежду си. Подобни примери ни дават право да говорим освен за „външна“ антонимия — между отделните ПС, също и за „вътрешна“ антонимия — в рамките на самото ПС. Явлението се наблюдава при следните ПС:

СБ: (земното, материалното, т. е. греховното) **съвършити, оставити, помѣтати** — **отлаготѣти, висѣти** иакоже **врѣмѣ**;

(праведникът, светецът) **въкоренити са, възрасти, плодъ творити** иако **дрѣво саждено** при **исходицихъ водъ** — (неправедникът) **исъхнѣти** иако **дрѣво соухо** /нетворещею плода — в този пример допълнителен маркер за вътрешна антонимия са и определенията към еталона;

(Ио. Кръстител, Св. Кирил-Философ) **изити, въсходити** — (Мойсей) **съкрѣтити са** иако **дньница** — би могло да се предположи, че тук противопоставянето реализира и корелацията Нов Завет — Стар Завет;

(душата) **избавити** — **оуловити** иако **птица**;

(ересите, пороците) **възникнѣти** — **посѣшити** иако **трънѣ**;

(земното, материалното, т. е. преходното) **оуказити, штъцъсти, штъмасти** — (Божественото, т. е. непреходното) **цъксти, процъсти** иако **цвѣтъ**.

СР: (земното, материалното, т. е. греховното) **съвършати** — **отпаготи** акы **връща**;

(праведникът, светецът) **кати** **яко** древо саженое въ преисходицихъ водъ — (неправедникът) **кати**, **да сокрушитиса** **яко** древо дубравное не имуще плода /неисцѣлно;

(човек) **спасити**, **избавити**, **истъръгнати** — **уловити**, **помъкнати** **яко** птица;

(нечестивите, земното, материалното, т. е. преходното) **отпасти**, **увианати**, **мимондти** — (праведниците, божественото, т. е. непреходното) **цвѣсти**, **процвѣсти** **яко** цвѣтъ.

При съпоставянето на средновековните и съвременните ПС се откриват не само различия. Между тях съществуват и някои сходства.

Такава обща черта например е наличието на антонимно противопоставени синонимни редове както при едните, така и при другите¹¹.

СБ: **яко** агньца, **яко** агня, **яко** колъ, **яко** голоубъ, **яко** овча, **яко** овца — акы **вѣтъкъ**, акы **ехидна**, **яко** звѣръ, **яко** левъ, **яко** врани, **яко** пардось ('кротост' — 'свирепост'); акы **висьръ**, **яко** скровище многоцѣнное, **яко** злато, акы **срєкро** — **яко** штрѣки, **яко** вренне, **яко** гнон ('висока цена' — 'ненужност'); **яко** влждница, **яко** еретикъ, **яко** зълодѣи, **яко** мѣтатръ, **яко** пиани, **яко** разбойникъ, **яко** татъ, **яко** оубиница — акы **дѣти**, **яко** младеньца, **яко** мжченикъ ('порочност' — 'непорочност') и др. (вж. списъка на антонимните редове на с. 18 — 20).

СР: **яко** агньца **непорочнь**, **яко** агня **незаконно**, **яко** колъ, **яко** голжъ, **яко** овьца, **яко** овьча — акы **волци**, акы **ехидна**, акы **змии** /**яко** аспида, акы **звѣриє** **дикни**, акы **левъ**, **яко** **пєсъ** ('кротост' — 'свирепост'); **яко** **висьръ**, **яко** **злато**, **яко** **съкровище**, **яко** **съсоудъ** **извѣранъи** — **яко** **връньє**, **яко** **отриєи**, **яко** **падъхъ**, акы **гнон**, **яко** **съсоудъ** **непотребень** ('висока цена' — 'ненужност'); **яко** **овьца** **не** **имущє** **пастүүда**, **яко** **пыани**, акы **трость** — **яко** **гора** (**Сногъ**), **яко** **камъкъ**, **яко** **наколо**, **яко** **столгъ** ('несигурност', 'колебание' — 'твърдост') и др. (вж. списъка на антонимните редове на с. 20 — 22).

Друго сходство откриваме между онази група от корпуса съвременни ПС, представляща многозначни ПС, и средновековните, за които полисемията е основна същностна характеристика. Общото помежду им е, че и ПС от СБ и СР могат да се включват в повече от една антонимна двойка¹²:

СБ: **яко** **агньца** участвува в опозициите 'кротост' — 'свирепост' и 'непорочност' — 'порочност'; **яко** **вода** — в двойките 'унищожение, разрушение' — 'съживяване, сътворяване', 'преходност' — 'вечност', 'малко' — 'много' (за количество); акы **звѣзда/ы** в двойките 'светлина' — 'мрак', 'малко' — 'много' (за количество);

СР: **яко** **агньца** се включва в опозициите 'кротост' — 'свирепост', 'непорочност' — 'порочност'; акы **вода** — в двойките 'преходност' — 'вечност', 'унищожение, разрушение' — 'съживяване, сътворяване', 'много'

— 'малко' (за количество); **яко дъждъ** в двойките 'унищожение, разрушение' — 'съживяване, сътворяване', 'много' — 'малко' (за количество).

Анализираният материал дава основания за отделянето на следните антонимни двойки средновековни ПС:

СБ:	1.	I. кротост	— свирепост
		II. праведник	— неправо̀едник
яко агньць, яко агна, яко воль,			акы влъкъ, яко врани, акы
яко голоубъ, яко овча, яко овца			ехѣна, яко зѣбрь, яко левъ,
			яко пардосъ, акы зѣмѣн,
			яко пси, яко соколь
	2.	I. висока цена	— ненужност
		II. праведник	— неправо̀едник
акы кисьрь, яко скровище много	—	яко бренье, яко гнон, яко	штрѣки, акы прахъ, яко прѣ-
цѣнное, яко злато, акы сьребро			сть, акы плевель, яко паж-
			чина, яко трънѣ, ако оудъ
			гниль
	3.	I. непорочност	— порочност
		II. праведник	— неправо̀едник
яко агна, яко агньць, акы дѣти,	—	яко влѣдница, яко еретикъ,	яко змиа/ аспида, яко зѣ-
яко голоубъ, яко младеньць, яко		лодѣи, яко мьгаръ, яко пси,	яко пинани, яко разконникъ,
мжченикъ, яко овча, яко овца		яко свиня, яко тать, яко	оубница
	4.	I. любов	— омраза
яко врата, яко чада, яко ма-	—	акы врагы	
ти, яко отыць чадолоубикъ, яко			
сынъ			
	5.	I. унищожение,
разрушение	— съживяване, сътворяване
		II. пороците	— божествената благодат
акы воурѣ, яко вода, яко рѣ-	—	яко дъждъ, яко источникъ,	яко иней, яко капля, яко шпалакъ,
ка, акы чръвѣи, яко огнь		яко роса, акы стрѣли	
	6.	I. преходност	— вечност
		II. земното,
материалното	— божественото, иреалното
яко вода, яко воскъ, яко	—	яко гора неподвижима, яко осно-	ванѣ крѣпко
дѣмъ, яко злакъ, акы прахъ,			
яко прѣсть, яко риза, яко			
сѣнь, яко сѣно, яко трава,			

акты цвѣтъ

7. I. горе — долу
 II. Бог — сатана
 іакоже въ рани, іако на нѣси — акты въ гѣвѣнк
 8. I. светлина — мрак
 II. праведник — неправедник
 іако дѣница, акты звѣзда, іако — акты въ тѣнк
 зарѣк, акты лоуча слънечангъла,
 іако лоуна, акты мълнии, іако
 слънце, іако свѣтила, іако свѣтъ,
 іако свѣтильникъ, іако свѣщи,
 іако злато
 9. I. живот — смърт
 іако живъ, іако бесмѣртнѣи, іако — іакоже мрътвѣи
 орелъ
 10. I. мъдрост, разум — безумие
 II. праведник — неправедник
 іако змѣи, акты врачъ — акты безоумѣи, акты животъна бе-
 словесънага, іако скотъ несмысл-
 нни/ безсловесни, іако мѣска
 11. I. малко — много (за количество)
 акты зръно, іако дѣгъ въ чера- — крѣвъ проливати іако водѣ, акты
 шгънни звѣзды, іако кедръ ливанскии,
 іако гѣсѣкъ моръскии, акты прѣзи,
 іако на брани
 12. I. унищожение — съхранение
 II. греховност — праведност
 іако брение, іако гнои, іако — іако зѣниѣж ѡка, іако въ приста-
 воскъ, іако штурѣки, акты прахъ, — нице привѣгати
 іако пухъ, акты плевелъ, іако
 пажина, іако трънѣе, іако оудъ
 гнилъ
 13. I. сладко — горчиво
 II. добродетел — грѣх
 іако медъ, іако сѣтъ медвенѣи — акты чашю пельина
 14. I. стрежеж към — невежество
 познание
 II. праведност — греховност
 іако елень палинѣ на источникъ
 воднѣи, іако лѣствѣница, акты
 магнит, въспраноути акты отъ
 сѣна — акты животъна бесловесънага, іако
 мѣска, іако пси възврати са на
 своя блекотинѣи, іако скотъ, іако
 свинѣи въ бѣрни, акты въ тѣнк

15. I. благодат
II. праведник
яко виноградъ, яко дръво, яко
кринъ, яко лоза, яко маслина,
яко финиѣ, яко цвѣтъ, яко тра-
ва, яко пшеница
16. I. колебание
II. неправедник
акы окошѣ, акы джебъ, яко пи-
гани
17. I. мълчание
яко глаухъ, яко нѣмъ, яко
камен, якоже рыбы
18. I. мълчание
яко глаухъ, яко нѣмъ, яко
камен, якоже рыбы
- СР: 1. I. кротост
II. праведник
яко агньць, яко агня незло-
бико, яко волъ, яко голжбъ,
яко овьца, яко овьча
2. I. висока цена
II. праведник
яко кисьръ, яко злато, яко
съкровице, яко съсудъ изъбра-
нъи
3. I. непорочност
II. праведник
яко агньць непорочнъ, яко
агня, яко голжбъ, яко овьца,
яко овьча, яко дѣти /дѣтиць/
младѣниць/младенець, акы муче-
никъ
4. I. любовь
акы братъ, акы мати, яко
отыць чадолюбивъ, яко сынъ, яко
уды свои
5. I. унищожение,
разрушение
II. пороците
акы вуря, акы вода, яко же
вѣтри /вурни/, акы огнь, яко
- запустение
— неправедник
— яко поустыни
- твърдост
— праведник
— яко градъ, яко гора, яко осно-
ваніе крѣпко
— силен глас
— яко громъ, яко гласъ тужбы, ры-
кати яко левъ
— сладкогласие
— яко ластокица, яко мед
- свирепост
— неправедник
— акы волци, акы ехидна, акы змии/
яко аспидъ, акы зѣврие дивни,
акы левъ, яко песь
- ненужност
— неправедник
— яко брънѣ, яко отрѣки, яко
прахъ, яко съсудъ непотребень,
акы гнои
- порочност
— неправедник
— яко блудъница, яко еретикъ,
акы злодѣи, яко мьтартъ, яко
пыани, яко разкоинник, яко песь,
акы свиня, яко татъ/акы үбиница
- омраза
— яко врагъ
- съживяване, сътворяване
— божествената благодат
— яко дъждъ, яко источникъ, яко
їниї, яко роса, яко тоуча/об-

ПАДЛЪГЪ, ІАКО ЧРЪВЪ		ЛАКЪ, ІАКО ВОДА	
6.	I. преходност	—	вечност
	II. земното, материалното	—	божественото, иреалното
ІАКО БРЪННІЕ, ІАКО ВОДА, АКИ ДЪМЪ,		—	ІАКО ГОРА (СИОН)
ІАКО КАЛЪ, ІАКО ПРАХЪ, ІАКО ПУХЪ,			
ІАКО ПЕПЕЛЪ, АКТЫ ПАРА, ІАКО РИЗА,			
АКТЫ СЪНЪ, ІАКО СЪНО, ІАКО ЦВЪТЪ,			
ІАКОЖЕ ОВОЦЬ			
7.	I. светлина	—	мрак
	II. праведник	—	неправедник
ІАКО ДЕНЬНИЦА, АКИ ЗАРА, ІАКО		—	АКТЫ ВЪ ТМЪ, АКИ ТМА
ЗЛАТО, ІАКО ЗВЪЗДА, ІАКО ЛУЧА			
СЛЪНЧАГА, АКИ ЛЪНА, ІАКО МОЛОНЫЯ,			
ІАКО СВЪТЛО, ІАКО СВЪЦЬ, ІАКО СВЪТЪ,			
ІАКО СЛЪЦЕ			
8.	I. живот	—	смърт
АКТЫ ВЕСМЪРТЪ, ІАКО ЖИВЪ, ІАКО		—	ІАКО ДРЪВО, АКИ ДУБРАВА, АКТЫ НА
ОРЕЛЪ		—	ЖАТЪ, ІАКО МЪРТЪ, ІАКО МЕРТ-
			ВЕЦЪ, АКИ ОВЪ, АКИ СНОПЪ, АКИ
			ТРАВА
9.	I. мъдрост, разум	—	безумие
	II. праведник	—	неправедник
ІАКО ВРАЧЪ, ІАКО ЗНАЯ		—	АКТЫ СКОТЪ
10.	I. малко	—	много (за количество)
ІАКО ЗЪРНО ГОРУШНО		—	КРОВЪ ПРОЛИКАТИ АКТЫ ВОДА, ІАКО
			КЕДРЫ В ЛИВАНЪ, ПЛЕМА УМНОЖИТИ
			ІАКО ЗВЪЗДЪ, ІАКО ПРЪЗИ, ІАКО
			ІГЪСЪКЪ МОРЪСКИИ, СЛЕЗЫ ІАКО ПО-
			ТОК/СТРЪІА, ІАКО РЪКА, СТЪБЛЪ
			ПУСТИТИ АКТЫ ДОЖДЪ/ГРАДЪ
11.	I. унищожение	—	съхранение
	II. греховност	—	праведност
ІАКО ПАОУЧИНА, ІАКО ПЛЪКВЕЛЪ,		—	ІАКО ЗЕНИЦЮ ОКА
ІАКО ТЕРНІЕ, ІАКО ЛЪКЪТИЕ			
12.	I. сладко	—	горчиво
АКИ МЕД		—	ІАКО ПУХЪ, АКИ ПЕЛЫНЪ
13.	I. стремез към познание	—	невежество
	II. праведност	—	греховност
АКИ ГЪБА, ІАКО ЕЛЕНЪ К ВОДАИ,		—	АКИ ПСИ ВЪЗВРАЩАТИСИ НА СВОИ БЛЪ-
ВЪЗВЪРНУТИ/ВЪСПРАНУТИ ІАКО ОТЪ СЪ-			ВОТИНЫ, АКИ СВИНЫЯ В КАЛЪ, АКИ ВЪ
НА			ТМЪ

14.	I. колебание	— твърдост
	II. неправедник	— праведник
яко пыгани, акы тростъ		— яко гора (Снон), яко камыкъ, яко наколо, яко столыгъ
15.	I. мълчание	— силен глас
акы камыкъ, яко нѣмъ		— яко громъ, акы лекъ, акы труба
16.	I. мълчание	— сладкогласие
акы камыкъ, яко нѣмъ		— яко органъ, яко мѣдъ звѣнцици, яко ластовица, яко соть медвеныи

БЕЛЕЖКИ

¹ Вж. по-подробно по този въпрос: С. Влайков. К вопросу о дифференциальных признаках постоянных сравнений древнерусского литературного языка XI — XIV вв. — В: Болгарская русистика, 1988, № 4, с. 30 — 40.

² А. Позов. Основы древнехристианской философии. Ч. II. Мадрид, 1970, с. 76.

³ Пак там, с. 79.

⁴ Пак там, с. 103.

⁵ Цит. по: Семиотика. Между нещата и думите. С., 1991, с. 153.

⁶ Е. Дограмаджиева. Съюзните сравнителни конструкции в старобългарски. — Изв. Инст. за бълг. език, 1973, № 22, с. 23.

⁷ А. Кунин. Курс фразеологии современного английского языка. М., 1986, с. 116.

⁸ В. Кювлиева. Устойчивите сравнения в българския език. С., 1986, с. 57; В. М. Огольцев. Устойчивые сравнения в системе русской фразеологии. Л., 1978, с. 143.

⁹ Вж. по-подробно по този въпрос: С. Влайков. Генезис на постоянните сравнения в старобългарски и староруски език (XI — XIV в.). — В: Лингвистични студии. В. Търново, 1994, с. 81 — 87.

¹⁰ Вж. В. Кювлиева. Пос. съч., с. 57.

¹¹ За съвременния руски език вж.: В. М. Огольцев. Пос. съч., с. 143 — 144, а за съвременния български език — В. Кювлиева. Пос. съч., с. 57.

¹² За съвременния руски език вж.: В. М. Огольцев. Пос. съч., с. 143 — 144, а за съвременния български език — В. Кювлиева. Пос. съч., с. 57.